

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาคมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ เป็น เครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ในภูมิภาคนั้น จึงทำให้บทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยภูมิภาค เน้นหนักไปในการให้ความรู้ ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิภาคและความรู้ที่สัมพันธ์กับภูมิภาค นอกจากนี้จะให้ความรู้ทั่วไปแล้ว มหาวิทยาลัยยังมุ่งทำการวิจัยค้นคว้า เรื่องต่าง ๆ เพื่อหาวิธีป้องกันและหาช่องทางที่จะช่วยแก้ปัญหาในสภาพ นั้น ๆ และแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมที่จะใช้พัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย ¹

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่และประชากร เป็นหนึ่งในสามของประเทศ เป็นภูมิภาคที่มีความกันดารแห้งแล้งตลอดจนปัญหาทางด้านการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ² โดยเฉพาะปัญหาด้านการเกษตรในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลัก ดังนั้นคณะกรรมการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีมติให้ตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูง ทางด้านเกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2505 - 2509 ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการอันเร่งด่วนในการพัฒนาภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ชื่อสถาบันว่า สถาบันเทคนิคขอนแก่น (Khon Kaen Institute of Technology) โดยมีสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้

¹ สายสุรี จุติกุล, "ข้อพิจารณา เกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยภูมิภาค,"

วารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 7 (เมษายน 2516): 14-23.

² พิมล กลกิจ, "คำนำ" ใน มหาวิทยาลัยขอนแก่นครบรอบ 10 ปี (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2517), หน้า 12.

รับผิดชอบ โครงการนี้ต่อมาภายหลังได้กลายเป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณะ เกษตรศาสตร์ ก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ และ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตั้งมหาวิทยาลัย คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงมีนโยบายในการดำเนินงาน 3 ประการดังนี้ คือ

1. ดำเนินการสอนนักศึกษาในภาควิชาต่าง ๆ เพื่อผลิตบัณฑิตทาง เกษตรศาสตร์ ที่ มีความรู้ความสามารถในด้านการ เกษตรทั่วไป และมีความสามารถเฉพาะสาขา อาทิเช่น สาขา ปฐพีศาสตร์ พืชศาสตร์ และ อารักขาพืช เป็นต้น
2. ดำเนินการวิจัยปัญหาทางการ เกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนว ทางในการพัฒนายกระดับการ เกษตรในภูมิภาคนี้
3. ดำเนินการส่งเสริมการ เกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร่วมมือกับหน่วย งานอื่น ๆ ในการฝึกอบรมนักวิชาการ เกษตรและ เกษตรกร ¹

จากวัตถุประสงค์ของการตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น และคณะ เกษตรศาสตร์ ดังกล่าว แล้ว จึงมีผลให้คณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ค้นคว้าวิจัยในด้านการ เกษตรอย่างมาก (โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 15-20 เรื่อง)² นอกจากนี้คณาจารย์คณะ เกษตร ศาสตร์ ยังได้เขียนบทความทางวิชาการ ตีพิมพ์ในวารสาร แก่นเกษตร ซึ่งเป็นวารสารวิชา การของคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งวารสารวิชาการอื่น ๆ อีกด้วย³

ในการค้นคว้าวิจัยและเขียนบทความต่าง ๆ คณาจารย์จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจาก ทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ เพื่อประกอบการค้นคว้าวิจัย ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรห้องสมุดทางการ เกษตรแห่งหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีจำนวนทรัพยากรห้องสมุดในสาขาการ เกษตรมากกว่าแหล่งอื่นที่อยู่ใกล้เคียง และเป็นแหล่งที่คณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์

¹ "คณะ เกษตรศาสตร์" ใน คู่มือศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นประจำปีการศึกษา 2522 - 23 (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภักดิ์, 2522), หน้า 8-11.

² สืบมาจากบัตรรายการงานวิจัยของห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

³ ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ข, หน้า 149.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถใช้ได้โดยสะดวก

การใช้ห้องสมุดของผู้ใช้โดยทั่วไปนั้นย่อมมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ แม้ในการใช้ห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์นี้ คณาจารย์ย่อมมีลักษณะการใช้ ความต้องการ ตลอดจนทัศนคติที่แตกต่างกัน วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงการให้บริการห้องสมุดของคณาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึง ปัญหาการใช้ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อห้องสมุด ซึ่งจะ เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารห้องสมุดในการปรับปรุง ทรัพยากรห้องสมุดให้มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้นำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่

1. การวิจัย เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่อการวิจัยด้านต่าง ๆ
2. การวิจัย เกี่ยวกับห้องสมุดทางด้านการ เกษตร
3. การวิจัย เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ

1. การวิจัย เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อการวิจัยด้านต่าง ๆ มีผู้ทำการวิจัยระหว่าง พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2519 จำนวน 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้ คือ

จารุพร สัทธาธิก ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดเพื่อการวิจัยในประเทศไทย¹ เมื่อ พ.ศ. 2515 โดยผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาในการใช้หนังสือ

¹จารุพร สัทธาธิก, "ปัญหาการใช้หนังสือ และวัสดุห้องสมุดเพื่อการวิจัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

และวัสดุห้องสมุด เพื่อการวิจัยและศึกษาถึงประเภทของวัสดุที่ใช้อ้างอิงประกอบการวิจัย ในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ตลอดจนได้รวบรวมบรรณานุกรมวิทยานิพนธ์ของทั้งสองสาขานี้ด้วย ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ วิเคราะห์การใช้หนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด และวิเคราะห์ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ของห้องสมุด

การวิเคราะห์ถึงการใช้หนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด ผลปรากฏว่านักวิจัยใช้หนังสือทั่ว ๆ ไป เช่น ตำรา ประกอบการค้นคว้ามากเป็นอันดับหนึ่ง ใช้วารสารและหนังสือพิมพ์เป็นอันดับสอง และใช้สิ่งพิมพ์รัฐบาลเป็นอันดับสาม ส่วนหนังสืออ้างอิงใช้น้อยกว่าสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เอกสารที่นำมาอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย ยกเว้นสิ่งพิมพ์รัฐบาล

การวิเคราะห์ถึงปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุด ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ากลุ่มที่สำเร็จการศึกษาแล้วและกลุ่มที่กำลัง เรียน เรียงข้อมูล มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของจำนวนหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสืออ้างอิง รวมทั้งใส่ตทัศน์วัสดุในแต่ละสาขาวิชา ปัญหาเอกสารส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ปัญหาไม่ทราบว่าจะหาสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้จากห้องสมุดใดบ้าง ความต้องการหนังสือที่ผู้อื่นกำลังใช้อยู่ และปัญหาการค้นหาสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่ต้องการ

ในปี พ.ศ. 2516 ไพลิน ไชยเสนะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510-2515¹ ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้วิจัยการศึกษาใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ 6 ประเภทคือ หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิงทั่วไป หนังสืออ้างอิงเฉพาะวิชาการศึกษา สิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์และใส่ตทัศน์วัสดุ จำนวนผู้ใช้หนังสือทั่วไปมีมากที่สุดและ

¹ไพลิน ไชยเสนะ, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510-2515" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

ผู้ใช้สื่อบทศนวิสดามีจำนวนน้อยที่สุด หนังสือทั่วไปภาษาอังกฤษได้รับการอ้างอิงมากที่สุด รองลงมาคือวิทยานิพนธ์ภาษาไทยและวารสารภาษาอังกฤษ สิ่งพิมพ์รัฐบาล ภาษาไทย ได้รับการอ้างอิงมากกว่าสิ่งพิมพ์รัฐบาลภาษาอังกฤษ

ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาของผู้วิจัย คือหนังสือทั่วไป และวารสารภาษาไทย ที่มีเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา มีน้อย ห้องสมุดไม่อนุญาตให้ยืมหนังสืออ้างอิงออกจากห้องสมุด ไม่มีรายชื่อสิ่งพิมพ์รัฐบาลไทยที่สมบูรณ์ สำหรับเป็นคู่มือค้นคว้าค่าบริการถ่ายเอกสารมีราคาแพงเกินไป ไม่มีที่เฉพาะสำหรับให้นิสิตรปริญญาโททำงานค้นคว้าในห้องสมุด และปัญหาเรื่องระยะเวลาในการเดินทางไปค้นคว้าในห้องสมุดอื่น

จิตรา ทับแสง ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือ และวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2507 - 2516¹ เมื่อ พ.ศ. 2518 ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้วิจัยวิชาการบรรณารักษศาสตร์ใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุด 7 ประเภทคือ หนังสือทั่วไป หนังสือเฉพาะวิชาการบรรณารักษศาสตร์ วารสารและหนังสือพิมพ์ทั่วไป วารสารเฉพาะวิชาการบรรณารักษศาสตร์ หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวิทยานิพนธ์ หนังสือเฉพาะวิชาการบรรณารักษศาสตร์ ได้รับการอ้างอิงจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือสิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสือทั่วไป ผู้วิจัยวิชาการบรรณารักษศาสตร์ทุกคนใช้หอสมุดกลาง จุฬาฯ เพื่อค้นหาหนังสือ และวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัย โดยเฉลี่ยแล้วผู้วิจัยประสบปัญหาการใช้หนังสือ และวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมากคือ หนังสือและวารสารภาษาไทยมีน้อย การขาดหนังสือแปลในสาขาที่วิจัย ไม่มีรายชื่อสิ่งพิมพ์รัฐบาลที่สมบูรณ์ ไม่มีเครื่องมือช่วยค้นสื่อบทศนวิสด วารสารย้อนหลังไม่ครบฉบับ สิ่งพิมพ์รัฐบาลเก่า ล้าสมัย การไม่ให้ยืมวิทยานิพนธ์ออกจากห้องสมุด ความไม่สะดวกในการค้นวิทยานิพนธ์

¹จิตรา ทับแสง, "ปัญหาการใช้หนังสือ และวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัย วิชาการบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2507-2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518)

เนื่องจากต้องให้เจ้าหน้าที่หยิบให้ ไม่มีที่เฉพาะสำหรับผลิตปริญญาโททำงานค้นคว้าในห้องสมุด
ระยะเวลาเดินทางไปค้นคว้าที่ห้องสมุดอื่น และความยุ่งยากในการเรียบเรียงเนื้อหาวิทยานิพนธ์
ผู้วิจัยส่วนใหญ่เข้าใจ และทราบประโยชน์ของวิธีค้นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ และบทความ
จากวารสาร ด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ในปี พ.ศ. 2519 เปรมวัลย์ วาริธร ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาการใช้หนังสือ และ
วัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัย ชั้นปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ระหว่างปีการศึกษา
2510 - 2517¹ ผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยในสาขาวิชานี้ใช้หนังสือ และสิ่งพิมพ์ 8 ประเภท คือ
หนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล กฎหมาย เอกสารราชการ วิทยานิพนธ์ วาร
สาร และหนังสือพิมพ์ วิทยานิพนธ์ที่อ้างถึงหนังสือทั่วไปภาษาไทย มีจำนวนสูงสุด รองลงมาได้
แก่ หนังสือทั่วไปภาษาอังกฤษ จากการสำรวจ พบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้สำนักหอสมุดกลาง มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักบรรณสารการพัฒนา ในการค้นคว้าวิจัย โดยเฉลี่ยแล้ว ประสบ
ปัญหาในการใช้หนังสือ และทรัพยากรห้องสมุดในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบมากที่สุดแก่การขาด
แคลนหนังสือแปล ในสาขาที่วิจัย การไม่ให้ยืมหนังสืออ้างอิงออกจากห้องสมุด ไม่มีรายชื่อสิ่ง
พิมพ์รัฐบาลที่สมบูรณ์ ขาดคู่มือช่วยค้นเอกสารราชการ เอกสารราชการไม่ได้รับอนุญาตให้นำ
มาเปิดเผย ใช้เวลามากในการค้นหาเอกสารราชการแต่ละฉบับ เอกสารราชการถูกเก็บใส่ตู้
ปิดกุญแจหรือเก็บไว้ในที่เฉพาะต้องให้เจ้าหน้าที่หยิบให้ ห้องสมุดไม่มีบริการค้นหาเอกสารราชการ
ให้ สำหรับการค้นหาหนังสือ และวารสารส่วนใหญ่ผู้วิจัยใช้บัตรรายการและดรรชนีวารสาร

¹ เปรมวัลย์ วาริธร, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยชั้น
ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ระหว่างปีการศึกษา 2510-2517" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2519)

การวิจัยในประเทศไทย เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อการวิจัยด้านต่าง ๆ

ที่ ส่วนใหญ่ผู้วิจัยศึกษาจากการทำวิจัยของนิสิตปริญญาโท ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นิสิตประสบปัญหาคล้ายคลึงกันคือ ห้องสมุดยังขาดสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นสำหรับการวิจัย ขาดคู่มือช่วยค้นหาที่มีประสิทธิภาพ ทรัพยากรห้องสมุด ที่นิสิตใช้ประกอบการวิจัยส่วนใหญ่ได้แก่ หนังสือ และวารสาร

2. การวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดด้านการเกษตร มีเพียงเรื่องเดียว คือ งานวิจัยของ จันทิกา พุ่มจันทร์ เมื่อ พ.ศ. 2519 เรื่อง ห้องสมุดด้านการเกษตรในประเทศไทย¹ เป็นการสำรวจสภาพการดำเนินงาน บริการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของห้องสมุดด้านการเกษตรในประเทศไทย จำนวน 48 แห่ง ซึ่งรวมถึงห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยปรากฏว่าห้องสมุดด้านการเกษตรในประเทศไทย สังกัดตามหน่วยงานต่าง ๆ 4 ประเภท คือ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉลี่ยแล้วห้องสมุดสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐมีหนังสือ และสิ่งพิมพ์ทุกประเภทมากกว่าห้องสมุดสังกัดหน่วยงานอื่น ปัญหาที่ห้องสมุดด้านการเกษตรประสบคือ เนื้อที่คับแคบ งบประมาณน้อยเกินไป ขาดบรรณารักษ์วิชาชีพ ผู้บริหารระดับสูงกว่าหัวหน้าบรรณารักษ์สนใจห้องสมุดน้อยมาก มีอุปกรณ์วัสดุทัศนวัสดุน้อย และห้องสมุดได้รับสิ่งพิมพ์ของหน่วยงานในสังกัดเดียวกันไม่ครบถ้วน

3. การวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีผู้ทำการวิจัย 3 เรื่อง ได้แก่

¹จันทิกา พุ่มจันทร์, "ห้องสมุดด้านการเกษตรในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519)

✓พ.ศ. 2522 นवलลอ ไชยมงคล ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้ทรัพยากร
ห้องสมุด เพื่องานเขียน และงานวิจัย ทางการแพทย์ของคณาจารย์คณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่¹ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ที่เคยทำงานเขียนและงานวิจัยมาแล้ว ใช้วารสารภาษา
อังกฤษ หนังสือตำรา และหนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ โดยเฉลี่ยในระดับปานกลาง ส่วนสิ่งพิมพ์
อื่น ๆ ใช้น้อย ส่วนผู้ที่กำลังทำงานเขียนและวิจัยนั้นใช้หนังสืออ้างอิงภาษาอังกฤษ และสิ่งพิมพ์
อื่น ๆ ในระดับปานกลาง / ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือตำราในห้องสมุดมีเพียงพอ
ในระดับมาก ส่วนวารสารต่างประเทศและหนังสือตำราภาษาอังกฤษนั้น ผู้กำลังทำงานเขียน
และวิจัยเห็นว่าเพียงพอปานกลาง แต่ผู้ที่เคยทำงานเขียน และวิจัย เห็นว่าเพียงพอมาก

คณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เข้าใช้ห้องสมุดในเวลาไม่แน่นอน รองลงมาคือ
เข้าใช้ห้องสมุดในช่วงที่ว่างจากการทำงานในวันธรรมดาและส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุด เพื่อใช้
ทรัพยากรห้องสมุด และค้นหาข้อมูลที่ต้องการสำหรับงานเขียนและงานวิจัย คณาจารย์ส่วนใหญ่
มีความเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่องานเขียน และงานวิจัยมาก และไม่มีผู้ใดที่เห็นว่าไม่มีความ
สำคัญเลย

ในด้านปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดนั้น คณาจารย์มีความเห็นว่าหนังสือที่ต้องการ
ค้นคว้าไม่มีในห้องสมุด ปัญหารองลงมาคือหนังสือที่ต้องการค้นคว้ามิน้อยฉบับ และปัญหาหนังสือ
ในห้องสมุดล้าสมัย วารสารที่ต้องการไม่มีในห้องสมุดหรือมีไม่ครบทุกฉบับ หนังสืออ้างอิงมีจำ
นวนไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และปัญหาเรื่องไม่ทราบว่าห้องสมุดมีสิ่งพิมพ์รัฐบาล จุลสาร
แผนที่ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

¹นवलลอ ไชยมงคล, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียน และ
งานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2522)

ในปี พ.ศ. 2524 สุจิตรา เพ็ญวรรณ ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้
 ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนของคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์¹ ผลการวิจัยพบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า ห้องสมุดมีความสำคัญต่อ
 การทำงานวิจัย และงานเขียนมาก คณาจารย์เข้าใช้ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์มาก โดยใช้
 สัปดาห์ละหลายครั้ง โดยเฉพาะเวลาที่ต้องการค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คณาจารย์ส่วนใหญ่
 รู้จักวิธีใช้ห้องสมุด เพราะการทดลองใช้ด้วยตนเอง และด้วยคำแนะนำจากบรรณารักษ์ จุด
 มุ่งหมายในการใช้ห้องสมุดของคณาจารย์คือ เพื่อใช้ทรัพยากรห้องสมุด บริการจ่าย-รับ และ
 บริการถ่ายเอกสาร / การใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่อทำงานวิจัยและงานเขียนนั้น คณาจารย์
 ใช้หนังสือตำราภาษาอังกฤษ หนังสืออ้างอิง ภาษาต่างประเทศ วารสารภาษาต่างประเทศ
 และสิ่งพิมพ์รัฐบาลมาก ใช้หนังสือตำราภาษาไทย หนังสืออ้างอิงภาษาไทย วารสารภาษา
 ไทย วิทยานิพนธ์ เอกสารการวิจัย และเอกสารการประชุมปานกลาง ใช้จุลสาร ~~และ~~
 กฤตภาคน้อย

เกี่ยวกับความเพียงพอของทรัพยากรนั้น คณาจารย์มีความเห็นว่าหนังสือตำราภาษา
 อังกฤษ มีความเพียงพอในระดับมาก เอกสารการประชุมและกฤตภาคเพียงพอในระดับน้อย
 ส่วนทรัพยากรห้องสมุดอื่น ๆ มีความเพียงพอในระดับปานกลาง

ปัญหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดนั้น คณาจารย์ประสบปัญหาปานกลางในเรื่องหนังสือ
 ที่ต้องการค้นคว้าไม่มีในห้องสมุด หนังสือภาษาไทย มีไม่เพียงพอประกอบการค้นคว้า วารสาร
 ชื่อที่ต้องการมีไม่ครบทุกฉบับ หรือวารสารฉบับที่ต้องการไม่มีในห้องสมุด

¹สุจิตรา เพ็ญวรรณ, "การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และ
 งานเขียนของคณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหามบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

พะวงพิศ เทียนทิม ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้วัสดุการสอนในหอสมุดกลางของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น¹ เมื่อ พ.ศ. 2524 ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ใช้ตำราภาษาต่างประเทศประกอบการสอนมากที่สุด ถึงแม้ว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในประเทศ

คณาจารย์เห็นว่าหอสมุดกลางมีความสำคัญมาก แต่ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ใช้หอสมุดกลางน้อยมาก คือโดยเฉลี่ย หลายเดือนต่อครั้ง และคณาจารย์บางส่วนไม่เคยเข้าใช้หอสมุดกลางเลย ในด้านการใช้บริการ คณาจารย์ส่วนมากใช้บริการยืมหนังสือ และวัสดุการอ่านเพียงอย่างเดียว บริการอื่น ๆ คณาจารย์ใช้น้อยมาก ปัญหาที่คณาจารย์ประสบในการใช้หอสมุดกลาง คือ หนังสือที่ต้องการค้นคว้านั้นน้อย หนังสือในหอสมุดกลางเก่า ล้าสมัย และหนังสือใหม่มาไม่ทันกับความต้องการ

การวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้น ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้หนังสือและวารสารภาษาอังกฤษ เพื่อประกอบการวิจัยและการสอน ปัญหาที่ประสบได้แก่ จำนวนหนังสือและวารสารไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และคณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าห้องสมุดมีทรัพยากรห้องสมุดอื่น ๆ นอกจากหนังสือและวารสาร

ผลการวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ มี 2 ลักษณะ คือ

1. การวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของอาจารย์มหาวิทยาลัย
2. การวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดด้านการเกษตร

¹ พะวงพิศ เทียนทิม, "ปัญหาการใช้วัสดุการสอนในหอสมุดกลางของคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์มหาวิทยาลัย มีเพียงเรื่องเดียวคือ งานวิจัย ของ ฟิลิป วี ราซ่า (Phillip V. Rzasa) และ จอห์น เอช โมเรียร์ตี (John H. Moriarty) เรื่อง ประเภท และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัย: ศึกษาจากผู้ตอบ จำนวน 4,568 ราย¹ เมื่อ ค.ศ. 1970 เพื่อสำรวจความต้องการของผู้ใช้ประเภทต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย อันได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี นักศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้ใช้อื่น ๆ ผลการสำรวจที่เกี่ยวข้องกับคณาจารย์สรุปได้ว่าการใช้ห้องสมุดและความต้องการบริการห้องสมุดของคณาจารย์จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการคือ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ มีการใช้ห้องสมุดที่คล้ายคลึงกันคือ คณาจารย์จำนวนร้อยละ 21.00 ใช้ห้องสมุดเพื่อทำการวิจัย สำหรับจัดพิมพ์รายงานเป็นรูปเล่มหรือหนังสือ ส่วนคณาจารย์มากกว่าร้อยละ 50.00 ใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย ยืมและคืนหนังสือ อ่านหนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ประกอบการสอนในชั้นเรียน ส่วนวัสดุสิ่งพิมพ์ที่คณาจารย์ต้องการใช้มากที่สุด คือวารสารทางวิชาการ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป รายงานการประชุม และรายงานการวิจัย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดทางด้านการเกษตรมี 3 เรื่องคือ

เมื่อปี ค.ศ. 1974 เอส. พี. ฟาดนิส (S. P. Phadnis) และ คาชपाल สิทาล (Kajpal Sital) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สารนิเทศด้านการเกษตรที่เผยแพร่สู่นักวิชาการชาวอินเดีย² โดยการสำรวจสิ่งพิมพ์ที่เสนอข้อมูลด้านการเกษตรจากประเทศต่าง ๆ

¹ Phillip V. Rzasa and John H. Moriarty, "The Types and Needs of Academic Library Users : a Case Study of 4,568 Responses," College and Research Libraries. 31(November 1970) : 403-407.

² S. P. Phadnis and Kajpal Sital, "World Agricultural Information and Availability to Indian Agricultural Scientists," Annals of Library Science and Documentation. 21(March-June 1974) : 32-54.

ทั่วโลก ซึ่งเผยแพร่แก่นักวิชาการเกษตรชาวอินเดียนในประเทศอินเดีย การสำรวจครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ เอกสาร จุลสาร รายงาน วารสาร รวมทั้ง วารสารสาระสังเขปต่าง ๆ ซึ่งผลิตโดยหน่วยงานที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ และได้รวบรวม บรรณานุกรมของสิ่งพิมพ์เหล่านั้น เพื่อให้ นักวิชาการ เกษตรชาวอินเดียนสามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ ในสาขาวิชาการเกษตร และเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยของนักวิชาการเหล่านั้น

งานวิจัยของ เอส. ดี. ชิชิบาบา (S.D. Chichibaba) เรื่องความต้องการ ด้านบรรณานุกรมของนักวิชาการเกษตรในมุลกาเรีย¹ เมื่อ ค.ศ. 1975 เป็นการศึกษา ความต้องการของผู้ใช้บริการด้านบรรณานุกรมของศูนย์กลาง ข้อมูลด้านการเกษตรและป่าไม้ ของมุลกาเรียโดยการรวบรวมข้อมูลจากการขอรับบริการข้อมูลทางบรรณานุกรมของผู้ใช้ระหว่าง ปี ค.ศ. 1862 - ค.ศ. 1972 จำนวน 1,119 รายการ แล้วนำมาจัดแยกตามประเภทของ ข้อเสนอแนะ สาขาวิชาและปีที่ได้รับคำถามนั้น ผลจากการสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไป ปรับปรุงบริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า และนโยบายในการจัดหาให้ตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้

ปี ค.ศ. 1980 ปีเตอร์ ธอร์ป (Peter Thorpe) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บริการสารนิเทศด้านการเกษตรสำหรับโลกที่สาม : ปัญหา พัฒนาการและความคาดหวัง² เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาในด้านบริการสารนิเทศทางการเกษตร

¹S.D. Chichibaba, "Bibliographic Needs of Specialists in Agriculture in Bulgaria," Library and Information Science Abstracts (November - December 1975): 311.

²Peter Thorpe, "Agriculture Information Services for the Third World : Problems, Development and Prospects," Quarterly Bulletin of the International Association of Agricultural Librarians and Documentalists. 25(January-June 1980): 29-37.

ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยเสนอต่อ International Agricultural Information Services เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัญหาที่ประเทศกำลังพัฒนาประสบอยู่ คือ ขาดแคลนบุคลากร เพื่อให้บริการสารนิเทศด้านการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการ มีอุปสรรคด้านภาษา และงบประมาณ ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรจัดตั้งศูนย์บริการด้านการเกษตรแห่งชาติขึ้น โดยจัดให้มีบริการด้านต่าง ๆ เช่น บริการสารสิ่งพิมพ์ บริการถ่ายสำเนาเอกสาร และในอนาคตควรขยายเป็นความร่วมมือในระดับชาติ

งานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับห้องสมุดทางการเกษตร และการบริการสารนิเทศทางการเกษตร พบว่าความต้องการข้อสนเทศทางด้านนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกประเทศที่ทำการสำรวจ ห้องสมุดทางการเกษตรต้องบริการตอบคำถามแก่ผู้ใช้จำนวนมาก และในการสำรวจปัญหาการบริการสารนิเทศด้านการเกษตรของประเทศกำลังพัฒนาพบว่า ปัญหาที่ประสบได้แก่การขาดแคลนบุคลากร และขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการ

สำหรับการวิจัยเรื่อง การใช้ทรัพยากรห้องสมุด เพื่องานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นนี้ เป็นการศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดของคณาจารย์เพียงคณะเดียว และศึกษาเฉพาะการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียนและงานวิจัยเท่านั้น จึงมีส่วนคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ นवलลฮอ ไชยมงคล ซึ่งศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียนและงานวิจัยทางการแพทย์ของคณาจารย์คณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และงานวิจัยของ สุจิตรา เพ็ญวรรณนะ ซึ่งศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนของคณาจารย์คณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะของคณาจารย์ เกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดและการใช้ทรัพยากรห้องสมุด คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัย เรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยศึกษาทั้งด้านลักษณะการใช้ และปัญหาการใช้ห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สัมมุติฐานของการวิจัย

คณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประสบปัญหาในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัยและงาน เขียนทางวิชาการ และต้องการให้มีการปรับปรุงด้านทรัพยากรของห้องสมุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับทรัพยากรห้องสมุดทางด้านการเกษตร จากหนังสือวารสาร เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดและทรัพยากรห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์บรรณารักษ์
3. รวบรวมบรรณานุกรมงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยสำรวจจากบัตรรายการของห้องสมุด ดรรชนีวารสาร ทำเนียบผลงานวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ แล้งส่งรายการบรรณานุกรมให้อาจารย์แต่ละท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ และถูกต้อง ถ้ายังไม่สมบูรณ์จะสำรวจจากตัว เล่มจริงของงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการเหล่านั้น
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูล

คิดค่าตอบ เป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบโดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

หาค่ามัชฌิมเลขคณิตโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

หาค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left[\frac{\sum fX}{N} \right]^2}$$

6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบลักษณะการใช้ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่อ งานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ ของคณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารห้องสมุดในการปรับปรุงทรัพยากรห้องสมุดให้มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการของผู้ใช้เพื่องานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการด้านการเกษตร

2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารและบรรณารักษ์ห้องสมุดด้านการ เกษตรอื่น ๆ ในการ จัดทำ และจัดบริการทรัพยากรห้องสมุดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย และงานเขียนทาง วิชาการด้านการเกษตร

3. บรรณารกรมงานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะเป็นประโยชน์ต่อการบริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้าของห้องสมุด ด้านการเกษตรและเป็นประโยชน์ต่อนิสิต นักศึกษา นักวิจัย และนักวิชาการในการศึกษาค้นคว้า และวิจัยในด้านนี้ต่อไป

¹ ประคอง วรรณสุด, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ มหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 42.

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

คณาจารย์ หมายถึง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำสังกัดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2526 รวมทั้งสิ้น 97 คน โดยไม่รวมอาจารย์พิเศษ อาจารย์ชาวต่างประเทศ และผู้ที่อยู่ในระหว่างลาศึกษาต่อ ช่วยราชการที่อื่น หรืออบรมสัมนาเป็นเวลา 3 เดือนขึ้นไป

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานวิจัย หมายถึง ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ ซึ่งเป็นการรายงานผลจากการค้นคว้าทดลอง การสะสม การรวบรวม การคัดเลือก การเลือกสรร การตรวจตรา หรือการสอบสวน และเรียบเรียงเป็นข้อเขียน

งานเขียนทางวิชาการ หมายถึง ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ที่เป็นข้อเขียนในรูปแบบของ หนังสือ และบทความทางวิชาการ ทั้งนี้ไม่รวมข้อเขียนทางวิชาการที่เป็นเอกสารประกอบการสอน และผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ๆ

ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุด คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ หนังสืออ้างอิง หนังสือทั่วไป วารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์รัฐบาล และกฤตภาค ทั้งนี้ไม่รวมถึงวัสดุไม่ตีพิมพ์